

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku

LBI.410.002.01.2018
P/18/087

00369718

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Białymstoku
ul. Akademicka 4, 15-267 Białystok
T +48 85 874 81 00, F +48 85 874 81 33
lbi@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/087 – Realizacja przez uczelnie akademickie i zawodowe obowiązku stworzenia niepełnosprawnym studentom i doktorantom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych	
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku	
Kontroler	Janusz Zawirski – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LBI.410.002.01.2018 z 3 stycznia 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)	
Jednostka kontrolowana	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży; 18-400 Łomża ul. Akademicka 14 (dalej „uczelnia” lub „PWSiIP”)	
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dariusz Surowik – rektor uczelni ¹	(dowód: akta kontroli str. 2-3)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Uczelnia zapewniła niepełnosprawnym studentom warunki do pełnego udziału w procesie kształcenia i w badaniach naukowych na zasadach równych z osobami pełnosprawnymi.

W PWSiIP uregulowano zasady organizacji studiów i realizacji procesu dydaktycznego dostosowane do szczególnych potrzeb studentów będących osobami niepełnosprawnymi. Zadania związane z ich wsparciem przypisano wyznaczonemu pracownikowi, który na bieżąco je realizował, zgodnie z wnioskami i oczekiwaniami studentów niepełnosprawnych. Podjęte przez uczelnię działania w zakresie stworzenia niepełnosprawnym studentom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia były skuteczne i efektywne. Obiekty i pomieszczenia uczelni dostosowano do potrzeb tych osób, w tym także poruszających się na wózkach inwalidzkich. Wyposażenie sal wykładowych i laboratoriów w pomoce oraz urządzenia wspierające studentów niepełnosprawnych było wystarczające i dostępne. Niemniej jednak, uczelnia nie posiadała specjalistycznego wyposażenia pracowni językowych, dostosowanego do potrzeb studentów niewidomych i niesłyszących bądź z poważniejszymi dysfunkcjami tych narządów, a także odpowiednio przygotowanej w tym zakresie kadry.

W PWSiIP zgodnie z przeznaczeniem i w wyznaczonym terminie wykorzystano oraz rozliczono dotację celową na wsparcie studentów niepełnosprawnych. W efekcie podjętych działań poprawiono komfort studiowania w budynku dydaktycznym przy ul. Akademickiej 1, poprzez oddanie do użytku w 2017 roku instalacji klimatyzacji. Prawdopodobnie również, lecz w stosunkowo niewielkim stopniu, wykorzystano dotację podmiotową na zaspokojenie wnioskowanych potrzeb studentów niepełnosprawnych. W ocenie NIK, można je było dodatkowo przeznaczyć na poszerzenie oferty wsparcia tych osób, dotyczącej na przykład: zwiększenia dofinansowania obozów integracyjnych, szkoleń, warsztatów czy konferencji ukierunkowanych na pogłębianie wiedzy i umiejętności przydatnych do rozwoju potencjału osobistego tych studentów, względnie dokształcania lektorów w zakresie usprawnienia procesu nauczania języków obcych osób z dużymi deficytami narządów słuchu i wzroku.

¹ Od 1 września 2017 r. Od 1 września 2013 r. do 31 sierpnia 2017 r. funkcję tę pełnił Pan Robert Charnas.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania zmierzające do zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków kształcenia i udział w badaniach naukowych

Opis stanu
faktycznego

1.1. W okresie objętym kontrolą³ w uczelni obowiązywały cztery regulaminy studiów, uchwalone przez senat uczelni odrębnie na każdy rok akademicki. W każdym z nich określono sposób dostosowania organizacji i realizacji procesu dydaktycznego do szczególnych potrzeb studentów będących osobami niepełnosprawnymi, zgodnie z dyspozycją § 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2014 r. w sprawie warunków, jakim muszą odpowiadać postanowienia regulaminu studiów w uczelniach⁴. I tak, studentowi będącemu osobą niepełnosprawną przysługiwało m.in. prawo do: [1] dostosowania formy egzaminów i zaliczeń do indywidualnych możliwości psychofizycznych, [2] korzystania ze sprzętu wspomagającego proces kształcenia, [3] zmiany warunków uczestnictwa w zajęciach, [4] uczestnictwa w zajęciach asystenta osoby niepełnosprawnej, [5] otrzymania materiałów dydaktycznych w formie dostosowanej do potrzeb i możliwości, [6] stworzenia warunków umożliwiających studiowanie na zasadzie równych szans w stosunku do pozostałych studentów.

Ponadto kandydat na studia, będący osobą niepełnosprawną, może zwracać się w czasie postępowania rekrutacyjnego o poradę, informację i pomoc odnośnie konkretnego wsparcia.

(dowód: akta kontroli str. 4-32)

1.2. W przyjętych przez senat uczelni zasadach rekrutacji na lata akademickie 2014/2015 – 2017/2018 na wszystkie kierunki⁵ nie wprowadzano zapisów dotyczących warunków przystąpienia do egzaminów praktycznych. Postępowania rekrutacyjne na każdy kierunek studiów odbywały się bowiem jedynie na podstawie konkursu świadectw maturalnych, na zasadzie równości z innymi osobami.

(dowód: akta kontroli str. 33-50)

1.3. W uczelni nie powołano pełnomocnika ds. studentów niepełnosprawnych. Zgodnie z zakresem czynności, realizacją tych zadań zajmował się kierownik Działu Kształcenia i Spraw Studenckich (zwanego dalej „Działem”). Do jego zadań należało m.in.: [1] reprezentowanie interesów studentów niepełnosprawnych, [2] inicjowanie działań mających na celu stworzenie studentom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia, [3] pomoc w rozwiązywaniu ich bieżących problemów, [4] prowadzenie działań związanych z wykorzystaniem dotacji na zadania dotyczące stwarzania studentom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia, [5] zapobieganie powstawaniu barier mentalnych, komunikacyjnych i architektonicznych, [6] prowadzenie strony internetowej dla studentów niepełnosprawnych oraz [7] zapewnienie studentom niepełnosprawnym niezbędnego sprzętu, dostosowanego do dysfunkcji i potrzeb osób niepełnosprawnych.

Na terenie uczelni funkcjonował samorząd studencki, którego celem była m.in. pomoc osobom z różnego rodzaju niepełnosprawnościami. Z otrzymanej informacji od tej organizacji wynika, że PWSiIP zapewniła studentom niepełnosprawnym należyte warunki wsparcia w procesie kształcenia.

(dowód: akta kontroli str. 51 i 111-112)

1.4. W latach 2015 – 2017 uczelnia prowadziła różnorodne działania promocyjne, mające na celu zachęcanie uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych regionu do studiowania w PWSiIP. W tym celu, pracownicy uczelni brali udział w odpowiednio: ośmiu, 14 i 11 targach edukacyjnych, spotkaniach informacyjnych i innych imprezach masowych, w których uczestniczyło od ok. 24 tys. do 38 tys. osób. W ich trakcie promowano uczelnię jako placówkę przyjazną wszystkim kandydatom, w tym osobom niepełnosprawnym. Podejmowane działania w omawianym zakresie obejmowały głównie: reklamowanie uczelni w różnego rodzaju mediach, umieszczania na tzw. „banerach” informacji o uczelni, prowadzenie punktów informacyjnych z udziałem studentów niepełnosprawnych, rozdawanie ulotek, folderów i innych materiałów promocyjnych, zawierających m.in. informacje o braku jakichkolwiek barier w studiowaniu osób

³ Od 1 stycznia 2015 r. do 31 stycznia 2018 r.

⁴ Dz. U. poz.1302.

⁵ Administracja, Automatyka i robotyka, Dietetyka, Filologia, Fizjoterapia, Informatyka, Kosmetologia, Pielęgniarstwo, Praca socjalna, Technologia żywności i żywienia człowieka, Wychowanie fizyczne, Zarządzanie i Prawo.

niepełnosprawnych oraz wyświetlanie filmów przedstawiających bazę naukowo-dydaktyczną i dokonania uczelni, z uwzględnieniem spełniania oczekiwań i potrzeb osób niepełnosprawnych (PWSiIP nie posiadała danych o przybliżonej liczbie osób z dysfunkcjami psychofizycznymi, biorącymi udział w tych przedsięwzięciach).

(dowód: akta kontroli str. 52-55)

1.5. Uczelnia rozpoznała potrzeby niepełnosprawnych studentów, poprzez indywidualne rozmowy, dotyczące ich możliwości psychofizycznych i oczekiwań edukacyjno-społecznych, przeprowadzane głównie przez kierownika Działu Kształcenia i Spraw Studenckich oraz opiekunów poszczególnych roczników. Zgłaszane przez studentów niepełnosprawnych potrzeby odnosiły się głównie do: [1] możliwości korzystania z księgozbioru elektronicznego uczelni (tzw. E-book'ów) bez wychodzenia z domu, [2] dostosowania zajęć wychowania fizycznego do indywidualnych potrzeb i możliwości oraz [3] korzystania z laptopów dotykowych i dyktafonów na okres studiów, na podstawie umowy użyczenia. Potrzeby te PWSiIP realizowała na bieżąco. W okresie objętym kontrolą wypożyczono trzy laptopy dotykowe i trzy dyktafony studentom z niepełnosprawnością ruchową.

(dowód: akta kontroli str. 4-6 i 90-91)

1.6. O przyjęcie na studia do PWSiIP w latach akademickich 2015/2016 – 2017/2018 ubiegało się kolejno: 848, 883 i 1.015 osób, w tym odpowiednio: 28, 26 i 18 kandydatów niepełnosprawnych, którzy zadeklarowali fakt swojej niepełnosprawności w trakcie rekrutacji elektronicznej⁶ i potwierdzili to w momencie składania wymaganej dokumentacji (m.in. podanie o przyjęcie na dany kierunek studiów, świadectwo dojrzałości, dowód opłaty rekrutacyjnej w wysokości 85 zł i zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do podjęcia studiów na kierunku: pielęgniarstwo, fizjoterapia, dietetyka, wychowanie fizyczne, kosmetologia oraz technologia żywności i żywienie człowieka). Kandydaci, będący osobami niepełnosprawnymi, przedłożyli (najpóźniej do końca września danego roku) wraz ze wskazaną dokumentacją orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, wydane przez Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, z wyszczególnieniem rodzajów niepełnosprawności. W procesie rekrutacji przyjęto ww. latach odpowiednio: 627, 653 i 715 osób, w tym wszystkich kandydatów, będących osobami niepełnosprawnymi.

(dowód: akta kontroli str. 56-58 i 165-166)

1.7. W latach akademickich 2015/2016 – 2017/2018 w PWSiIP studiowało kolejno: 1.864, 1.905 i 1.856 studentów, w tym: 50, 53 i 45 niepełnosprawnych⁷ (tj. 2,7%, 2,8% i 2,4% ogółu), w tym w roku akademickim:

- 2015/2016 studiowały 32 osoby z zaburzeniami psychicznymi, z chorobami przewlekłymi (astma i cukrzyca) oraz posiadające inny rodzaj niepełnosprawności (np. przewlekłe choroby neurologiczne, epilepsja, choroby układu oddechowego i krążenia oraz układu moczowo-płciowego), 12 osób z dysfunkcją narządu ruchu (osoby chodzące), cztery osoby słabosłyszące i dwie słabowidzące,
- 2016/2017 kształciło się 29 osób z zaburzeniami psychicznymi, z chorobami przewlekłymi oraz posiadające inny rodzaj niepełnosprawności, 18 osób z dysfunkcją narządu ruchu (osoby chodzące), trzy osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich, dwie osoby słabosłyszące i jedna słabowidząca,
- 2017/2018 uczęszczało 19 osób z zaburzeniami psychicznymi, z chorobami przewlekłymi oraz posiadające inny rodzaj niepełnosprawności, 19 osób z dysfunkcją narządu ruchu (osoby chodzące), jedna osoba poruszająca się na wózku inwalidzkim, cztery osoby słabosłyszące i dwie słabowidzące. (dowód: akta kontroli str. 56-58)

W analizowanym okresie wystąpiły odpowiednio trzy, dwa i jeden przypadek rezygnacji osób niepełnosprawnych ze studiów. Powodami były pogłębiające się problemy zdrowotne (dwie osoby), podjęcie studiów w innej uczelni (dwie), podjęcie pracy (jedna) i nieradzenie sobie z nauką (jedna). Ponadto skreślono z listy studentów siedem osób. Powodami skreślenia były: zgon, niezaliczenie semestru, niewniesienie opłat za studia niestacjonarne (po dwie osoby) i niepodjęcie studiów pomimo złożenia kompletu dokumentów (jedna).

⁶ System ten umożliwiał wskazanie posiadania przez danego kandydata rodzaju niepełnosprawności, udokumentowanej następnie stosownym orzeczeniem.

⁷ W okresie objętym kontrolą nie studiowały osoby niewidome czy niesłyszące.

W latach 2015 – 2018 (do 31 stycznia) nie wystąpiły przypadki rezygnacji studentów niepełnosprawnych z kształcenia z powodu niestworzenia im odpowiednich warunków do nauki.
(dowód: akta kontroli str. 59)

1.8. W okresie objętym kontrolą w PWSliP podejmowano działania informacyjne o możliwości wsparcia studentów, którzy z przyczyn subiektywnych nie posiadają lub nie przedstawiły orzeczeń o stopniu niepełnosprawności. Polegały one głównie na prowadzeniu rozmów ze studentami przez pracownika uczelni, zajmującego się sprawami studentów niepełnosprawnych, w trakcie których informowano te osoby o takiej możliwości. Ponadto na początku każdego roku akademickiego, na pierwszym spotkaniu organizacyjnym nowo przyjętych studentów (na początku października), informowano o możliwościach wsparcia wszystkich osób, które nie są w stanie z różnych powodów przedłożyć przedmiotowego orzeczenia.
(dowód: akta kontroli str. 33 i 60)

Kierownik Działu wyjaśniła, że: „w latach 2015 – 2017 nie odnotowaliśmy żadnego przypadku nieprzedstawienia lub nieposiadania z przyczyn subiektywnych orzeczenia o stopniu niepełnosprawności przez naszych studentów. Niemniej jednak, w latach 2015 – 2017 wystąpiły trzy przypadki podjęcia przeze mnie rozmów ze studentami, którzy w mojej ocenie mogli mieć zaburzenia emocjonalne i tym samym kwalifikować się jako osoby niepełnosprawne. Osoby te jednoznacznie zaznaczyły, że nie chcą rozmawiać o swojej kondycji psychofizycznej i nie oczekują jakiegokolwiek wsparcia uczelni adresowanego do osób niepełnosprawnych. W tej sytuacji dalszych działań w tym zakresie nie podejmowaliśmy”.
(dowód: akta kontroli str. 60)

1.9. Obiekty PWSliP⁸ spełniają wymogi określone w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁹ w zakresie ich dostosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych.

1. Przed dwoma budynkami dydaktycznymi wyodrębniono i prawidłowo oznaczono 16 miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych, usytuowanych do 20 m od wejścia do budynku (liczba miejsc parkingowych wynosi ponad 400).
2. Pięć drzwi wejściowych do trzech budynków uczelni i do sali gimnastycznej, z progiem o wysokości do 0,01 m i szerokości od 1,0 m do 1,6 m, usytuowano na poziomie chodnika. Przy czym, do jednych (z dwu) drzwi wejściowych budynku dydaktycznego przy ul. Akademickiej 1 prowadziła pochylnia o parametrach technicznych wyszczególnionych w § 70 i § 71 ust. 1 – 3 powołanego rozporządzenia¹⁰. Natomiast do urządzenia transportu pionowego, umożliwiającego osobom niepełnosprawnym wjazd na I piętro domu studenta, prowadziły schody wyposażone w sprawną technicznie platformę przyschodową. Przed każdymi drzwiami wejściowymi znajdowało się utwardzone pole manewrowe, o wymiarach ponad 1,5 x 1,5 m.
3. Dostęp do sal wykładowych i laboratoriów na każdej kondygnacji budynków dydaktycznych oraz do 77 pokoi mieszkalnych (w tym do dwóch dostosowanych do potrzeb studentów z niepełnosprawnością ruchową) i innych pomieszczeń w domu studenta na parterze i I piętrze zapewniono wszystkim osobom niepełnosprawnym, w tym poruszającym się na wózkach inwalidzkich, poprzez cztery windy, drogi komunikacyjne i drzwi wewnętrzne dostosowane do ich potrzeb. Każda winda (jedna w budynku głównym, trzy w budynku dydaktycznym) oraz wszystkie drogi komunikacyjne (o szerokości od 1,8 m do 3,0 m) oraz bezprogowe drzwi wewnętrzne (o szerokości minimum 0,9 m) spełniały wymogi określone odpowiednio w § 193 ust. 1 – 2a, § 61, § 62 i § 242 ust. 1 powołanego rozporządzenia. Podłogi w salach wykładowych i laboratoriach nie posiadały zróżnicowań poziomu, a stoły w salach wykładowych i stanowiska laboratoryjne umożliwiały korzystanie z nich przez osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich.

⁸ Pięciokondygnacyjny budynek główny przy ul. Akademickiej 14 (zmodernizowany w 2008 roku), trzykondygnacyjny budynek dydaktyczny przy ul. Akademickiej 1 (wybudowany w 2013 roku) i czterokondygnacyjny dom studenta przy ul. Wiejskiej 16A (z 2012 roku).

⁹ Dz. U. z 2015 r. poz. 1422, ze zm.

¹⁰ Wysokość pochylni do 0,5 m, nachylenie 8%, płaszczyzna ruchu 1,2 m, krawężniki 0,1 m, obustronne poręcze w odległości 1,0 m, płaszczyzna na początku i końcu pochylni powyżej 1,5 m, pow. spocznika 2,0 m.

4. Na każdej kondygnacji budynków dydaktycznych znajdowało się prawidłowo oznakowane, minimum jedno pomieszczenie sanitarno-higieniczne, spełniające wymogi § 86 ust. 1 i 2 wymienionego rozporządzenia. Drzwi do tych pomieszczeń (bezprogowe) posiadały szerokość od 0,9 do 1,0 m.
5. Pomieszczenie biurowe kierownika Działu Kształcenia i Spraw Studenckich, zajmującego się m.in. sprawami studentów niepełnosprawnych, znajdowało się na I piętrze budynku głównego, obok windy. Bezprogowe drzwi wejściowe do pomieszczenia o szerokości 0,9 m zapewniały swobodny dostęp wszystkim interesantom.
6. W trzech (z 27) salach wykładowych budynku głównego zainstalowano tzw. trzy pętle indukcyjne, poprawiające słyszalność przez osoby słabosłyszące.
7. Na I piętrze budynku dydaktycznego przy ul. Akademickiej 1 znajdowała się biblioteka wraz z czytelnią. Prowadził do niej korytarz o szerokości 3,0 m i bezprogowe drzwi wejściowe o szerokości 1,6 m. W czytelnii znajdowało się sześć stanowisk komputerowych z dostępem do ebooków oraz 55 stanowisk do czytania, dostosowanych do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich (z odpowiednią szerokością i wysokością blatów tych stołów). Ponadto jedno stanowisko komputerowe dostosowane było do potrzeb osób słabowidzących lub niewidomych (drukarka, monitor i notatnik brailowski).

Przy budynku uczelni znajdował się przystanek autobusowy komunikacji miejskiej, służący pasażerom autobusów (linii nr 1, 6 i 13) z obniżanym pomostem, umożliwiającym wjazd do pojazdu osobom niepełnosprawnym ruchowo, w tym poruszającym się na wózkach inwalidzkich. (dowód: akta kontroli str. 61-62)

1.9.1. W latach 2015–2017 przeprowadzano badania okresowe czterech dźwigów osobowych w obydwu budynkach dydaktycznych oraz jednego urządzenia transportu pionowego i jednej platformy przyschodowej dla osób niepełnosprawnych w domu studenta, zgodnie z dyspozycją zawartą w załączniku nr 1 poz. 21 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 października 2003 r. w sprawie warunków technicznych dozoru technicznego w zakresie eksploatacji niektórych urządzeń transportu bliskiego¹¹. Badania:

- dźwigu osobowego w budynku głównym przeprowadzono: 24 lipca 2014 r., 15 lipca 2015 r., 3 sierpnia 2016 r. i 2 sierpnia 2017 r.,
- trzech dźwigów osobowych w budynku dydaktycznym wykonano: 23 października 2014 r., 14 października 2015 r., 28 października 2016 r. i 19 października 2017 r.,
- urządzenia transportu pionowego i platformy przyschodowej w domu studenta przeprowadzono 26 września 2014 r. i 6 września 2016 r.

Ponadto wymienionym okresie przeprowadzano maksymalnie co 30 dni przeglądy konserwacyjne tych urządzeń, stosownie do postanowień załącznika nr 2, poz. 18 i 21 powołanego rozporządzenia. (dowód: akta kontroli str. 63-88)

1.9.2 Analiza tygodniowych planów zajęć wybranych pięciu studentów niepełnosprawnych, w tym: jednej osoby poruszającej się na wózku inwalidzkim, po jednej słabowidzącej oraz słabosłyszącej i dwóch osób chodzących – z dysfunkcją narządów ruchu wykazała, że studentka poruszająca się na wózku inwalidzkim miała zajęcia danego dnia tylko w jednym budynku uczelni, tj. przy ul. Akademickiej nr 1 lub nr 14. Pozostali studenci mieli zajęcia, w jednym dniu, w obydwu budynkach (oddalonych od siebie o ok. 200 m). Przy czym dwóch studentów niesprawnych ruchowo tylko dwa razy w tygodniu musiało przemieszczać się (raz dziennie) do drugiego budynku. Wszyscy studenci niepełnosprawni mieli swobodny dostęp do tych budynków oraz do poszczególnych sal, laboratoriów czy biblioteki, a także zapewnione wsparcie w procesie kształcenia.

(dowód: akta kontroli str. 61-62 i 92-96)

1.10. W bieżącym roku akademickim w PWSiP studiowało 45 studentów niepełnosprawnych, w tym: 19 z dysfunkcją narządu ruchu (osoby chodzące), jedna studentka poruszająca się na wózku inwalidzkim, czworo słabosłyszących, dwóch

¹¹ Dz. U. Nr 193, poz. 1890.

słabowidzących i 19 studentów z innymi rodzajami niepełnosprawności, w tym czworo z zaburzeniami psychicznymi. (dowód: akta kontroli str. 56-58)

Uczelnia zapewniała tym studentom różne formy wsparcia.

1. Studentom niepełnosprawnym ruchowo i poruszającym się na wózkach inwalidzkich zapewniono stoły w salach wykładowych, laboratoriach i czytelni bibliotecznej w pełni przystosowane do ich potrzeb. Zapewniono im także dostęp do wszystkich budynków i pomieszczeń na równych zasadach, jak dla osób pełnosprawnych. W tym celu wyznaczono wystarczającą liczbę miejsc parkingowych oraz odpowiednich podejść do budynków i drzwi wejściowych. Ponadto szerokie – bez jakichkolwiek przeszkód – ciągi komunikacyjne, bezprogowe drzwi wewnętrzne, płaskie podłogi, sprawne windy i inne urządzenia transportowe dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych stwarzały przyjazne warunki do przemieszczania się. Na wniosek trzech studentów z niepełnosprawnością ruchową udostępniono im laptopy i dyktafony do osobistego użytku na okres studiów, na podstawie umów użyczenia.
2. Studentom słabowidzącym stworzono możliwość korzystania z materiałów dydaktycznych z powiększoną czcionką i w wersji elektronicznej. Jednocześnie czytelnię wyposażono w drukarkę, monitor, klawiaturę i notatnik brailowski dla studentów niewidomych (w okresie objętym kontrolą nie było takich osób). Ponadto wszystkie sale wykładowe w obydwu budynkach wyposażono w rzutniki i ekrany umożliwiające powiększanie prezentowanych treści.
3. Na potrzeby studentów słabosłyszących wyposażono trzy sale dydaktyczne budynku przy ul. Akademickiej 14 w pętle indukcyjne, wspomagające słuch. Dodatkowo wszystkie sale wykładowe wyposażono w głośniki z możliwością regulacji poziomu dźwięku.
4. Studentom z dolegliwościami psychicznymi (emocjonalnymi) zapewniono bezpłatną opiekę psychologiczną oraz zawarto porozumienie (w lipcu 2015 roku) z Wojewódzkim Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży na świadczenie (bezpłatne) pomocy studentom uzależnionym od jakichkolwiek używek (uczelnia nie dysponuje danymi o liczbie osób, które w danym roku akademickim korzystały z tej formy pomocy). (dowód: akta kontroli str. 61-62, 89-91)

1.10.1 Studenci niepełnosprawni brali udział w ocenianych zajęciach wychowania fizycznego, zgodnie z planami studiów. Zajęcia dostosowano do ich indywidualnych możliwości motorycznych. Przy czym:

- osoba poruszająca się na wózku inwalidzkim pełniła funkcję asystenta nauczyciela przy prowadzeniu wybranych zajęć oraz pisała (raz w semestrze) prace teoretyczne na tematy związane z kulturą fizyczną, z uwzględnieniem jej dolegliwości,
- dwóch studentów z niepełnosprawnością ruchową kończyn dolnych odbywało zajęcia indywidualne dostosowane do ich możliwości (wykonywanie ćwiczeń ogólnorozwojowych, poprawiających wydolność fizyczną oraz wzmacniających mięśnie brzucha i pleców, mające wpływ na kończyny dolne, a także udział w grach i zabawach ruchowych dostosowanych do ich możliwości),
- pozostali studenci z niepełnosprawnością ruchową brali udział – razem ze studentami pełnosprawnymi – w zajęciach wychowania fizycznego w ograniczonym zakresie (miały one głównie na celu poprawę zdolności ruchowych oraz integrację z grupą rówieśniczą),
- studenci słabowidzący i słabosłyszący oraz z dolegliwościami emocjonalnymi uczestniczyli bez ograniczeń we wszystkich zajęciach. (dowód: akta kontroli str. 56-58)

1.10.2 W latach akademickich 2015/2016 – 2017/2018 w PWSliP studiowało odpowiednio: dwie, jedna i dwie osoby słabowidzące oraz kolejno: cztery, dwie i cztery osoby słabosłyszące (nie było studentów niewidomych i głuchych). Aktualnie studiujące osoby słabowidzące i słabosłyszące korzystały z okularów lub aparatów słuchowych, umożliwiających korzystanie przez nich z tych samych materiałów dydaktycznych i sposobów przekazu treści, co studenci pełnosprawni. Niemniej jednak studenci słabowidzący mieli możliwość korzystania z materiałów dydaktycznych (w tym w pracowniach językowych) z powiększoną czcionką i w wersji elektronicznej, a studenci słabosłyszący mogli korzystać z dyktafonów oraz z możliwości regulacji poziomu dźwięku

w słuchawkach, będących na wyposażeniu tych pracowni. Uczelnia nie posiadała natomiast specjalistycznego wyposażenia pracowni językowych, dostosowanego do potrzeb studentów niewidomych i głuchych bądź z poważniejszymi dysfunkcjami tych narządów, w stopniu wymagającym jednoznacznego wsparcia w procesie nauczania języków obcych¹². Ponadto żaden z lektorów nie odbył szkoleń w zakresie nauczania języków obcych studentów z omawianymi dysfunkcjami. Zagadnienie to szerzej opisano w dalszej części wystąpienia pokontrolnego, w sekcji „Uwagi do badanej działalności”.

(dowód: akta kontroli str. 56-58 i 61-62)

1.11. W okresie objętym kontrolą do PWSliP nie wpłynęła żadna skarga lub wniosek w zakresie niezapewnienia odpowiednich warunków do kształcenia w uczelni osób niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 97-100)

1.12. W latach 2015 – 2018 (do 31 stycznia) uczelnia nie prowadziła oraz nie organizowała i nie finansowała dla nauczycieli akademickich i pracowników obsługi szkoleń w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych. Zorganizowano natomiast w marcu 2017 roku, w siedzibie PWSliP, seminarium na temat autyzmu, w którym wzięło udział ok. 300 studentów i pracowników uczelni. Celem seminarium było kształtowanie wśród pracowników uczelni prawidłowych postaw wobec osób niepełnosprawnych, ze szczególnym podkreśleniem tezy, że autyzm nie powinien być przeszkodą w podejmowaniu edukacji w szkołach wyższych.

(dowód: akta kontroli str. 101-103)

Kierownik Działu wyjaśniła, że nie organizowano szkoleń w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych, gdyż: „nie było takiej potrzeby, ponieważ dotychczas nie odnotowano żadnego przypadku niewłaściwego podejścia pracowników uczelni do potrzeb i oczekiwań studentów niepełnosprawnych. Jednocześnie nadmieniam, że Szkoła jest bardzo przychylnie nastawiona do wszystkich osób niepełnosprawnych i podejmuje wszelkie, uzasadnione działania by być placówką przyjazną dla takich osób”.

(dowód: akta kontroli str. 60)

Przeprowadzone ankiety oraz informacja uzyskana od samorządu studenckiego potwierdziły pozytywne nastawienie uczelni do potrzeb i oczekiwań studentów niepełnosprawnych.

(dowód: akta kontroli str. 111-112 i 167-168)

1.13. PWSliP w okresie objętym kontrolą była dwukrotnie kontrolowana przez jednostki zewnętrzne. Przeprowadzone kontrole wykazały prawidłowe funkcjonowanie uczelni.

1. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeprowadziło w maju 2016 roku kontrolę kompleksową uczelni, która wykazała prawidłowe jej funkcjonowanie we wszystkich obszarach, w tym w zakresie dostosowania obiektów i pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych. W wystąpieniu pokontrolnym z 20 maja 2016 r. stwierdzono m.in., że: „Uczelnia posiada infrastrukturę zapewniającą warunki do realizacji procesu dydaktycznego (.....) Pomieszczenia budynków dydaktycznych są przestronne i nowoczesne, dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Wprowadzono innowacyjne rozwiązania dla studentów m.in. interaktywne stanowiska, na których można odbyć wirtualny spacer po uczelni, sprawdzić plan zajęć, rozkład jazdy autobusów komunikacji miejskiej itp. Wszystkie sale wykładowe, seminaryjne i ćwiczeniowe wyposażone są w sprzęt multimedialny (rzutniki i komputery), a pracownie i laboratoria w bogate zestawy nowoczesnych pomocy dydaktycznych i stanowisk zapewniających realizację celów kształcenia na wszystkich prowadzonych kierunkach studiów”.
2. Urząd Kontroli Skarbowej w Białymstoku przeprowadził w III kwartale 2016 roku kontrolę prawidłowości gospodarowania środkami publicznymi w 2014 roku, w tym dotacji na zadania związane ze stwarzaniem studentom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 104-110 i 120-130)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹² Na przykład: materiały dydaktyczne w języku brajla, elektroniczne lupy powiększające tekst, tłumaczy języka migowego i pętle indukcyjne w pracowniach językowych.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że uczelnia nie jest w pełni przygotowana na przyjęcie studentów niewidomych i głuchych bądź z poważniejszymi dysfunkcjami narządów mowy i słuchu. Nie posiada bowiem w pracowniach językowych specjalistycznego wyposażenia dostosowanego do potrzeb takich osób oraz odpowiednio przygotowanej kadry wspierającej ich proces kształcenia. Może to rodzić ryzyko, że studenci z tymi dysfunkcjami przez pierwszy okres nauki będą pozbawieni oczekiwanej pomocy w trakcie nauki języków obcych. (dowód: akta kontroli str. 61-62)

Kierownik Działu wyjaśniła, że: „*uczelnia – w razie potrzeby – niezwłocznie zabezpieczy pracownie językowe w urządzenia wspierające proces kształcenia studentów mających poważne zaburzenia wzroku i słuchu oraz niezbędną kadrę, w uzgodnieniu z tymi osobami. Dotychczas jednak nie było takiej potrzeby, gdyż studenci słabowidzący i słabosłyszący korzystali z okularów lub aparatów słuchowych, umożliwiających w miarę normalne funkcjonowanie w grupie rówieśniczej. Ponadto wyjaśniam, że informowałam lektorów o możliwości uczestnictwa w szkoleniach w zakresie nauczania języków obcych studentów z dysfunkcjami. Dotychczas jednak nikt nie zgłosił takiej potrzeby, jednocześnie twierdząc, iż nie napotykają żadnych trudności w nauczaniu tych osób.*” (dowód: akta kontroli str. 60)

Ocena cząstkowa

W uczelni zapewniono studentom niepełnosprawnym należyte warunki kształcenia. W tym celu uregulowano zasady uczestnictwa tych osób w trakcie studiów, poprzez dostosowanie organizacji i realizacji procesu dydaktycznego do szczególnych potrzeb studentów będących osobami niepełnosprawnymi. Zadania związane z ich wsparciem przypisano wyznaczonemu pracownikowi, który na bieżąco je realizował. Podjęte przez uczelnię działania w zakresie stworzenia niepełnosprawnym studentom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia były skuteczne i efektywne. Obiekty i pomieszczenia PWSiP były dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich. Także wyposażenie sal wykładowych i laboratoriów w pomoce i urządzenia wspierające studentów niepełnosprawnych było wystarczające i dostępne. Uczelnia nie była jednak w pełni przygotowana na ewentualne przyjęcie studentów niewidomych i niesłyszących. Nie posiadała bowiem specjalistycznego wyposażenia pracowni językowych, dostosowanego do potrzeb takich osób oraz lektorów przeszkolonych w tym zakresie.

2. Pozyskiwanie i wykorzystanie środków na wsparcie dydaktyczne i naukowe dla osób niepełnosprawnych

Opis stanu
faktycznego

2.1. W latach 2015 – 2017 uczelnia – na podstawie art. 94 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym¹³ – otrzymała z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotacje podmiotowe na zadania związane ze stwarzaniem studentom niepełnosprawnym warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia w wysokości odpowiednio: 53.100 zł, 74.000 zł i 88.100 zł. Wykorzystano natomiast odpowiednio: 12.910 zł, 31.022 zł i 37.583 zł, co stanowiło 24,3%, 41,9% i 42,7% otrzymanych środków. Dotacje wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem i zapisami uczelnianego regulaminu dofinansowania zadań związanych z kształceniem studentów niepełnosprawnych. I tak:

1. W latach 2015 – 2017 wydatkowano odpowiednio 8.614 zł, 7.171 zł i 7.010 zł na dofinansowanie wynagrodzenia, wraz z pochodnymi, pracownika zajmującego się wsparciem niepełnosprawnych studentów oraz 2.752 zł, 727 zł i 964 zł na zwrot odpowiednio czterem, trzem i dwóm studentom niepełnosprawnym kosztów dojazdów do uczelni. Ponadto w 2015 roku wydatkowano 1.544 zł na przeprowadzenie dodatkowych zajęć z języka angielskiego, w wymiarze 30 godzin, dostosowanych do potrzeb studenta niepełnosprawnego z dysfunkcją narządu ruchu po chemioterapii.
2. W latach 2016 – 2017 wydatkowano 17.124 zł i 19.520 zł na opłacenie rocznego abonamentu za dostęp do księgozbiorów w wersji elektronicznej dla studentów niepełnosprawnych oraz po 6.000 zł na zakup informatorów o naborze na studia kandydatów niepełnosprawnych.

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2183, ze zm. Ustawa zwana dalej „Prawem o szkolnictwie wyższym”.

3. W 2017 roku wydatkowano 2.484 zł na zorganizowanie seminarium pn. „W świecie dorosłych osób z autyzmem” oraz 1.605 zł na przeprowadzenie indywidualnych zajęć wychowania fizycznego, w ilości 10 godzin, dla dwóch studentów niepełnosprawnych.
(dowód: akta kontroli str. 113-119, 131-132 i 145)

Niewykorzystane środki z dotacji podmiotowych z lat 2015–2017, w wysokości odpowiednio: 40.190 zł, 42.979 zł i 50.517 zł nie były zwracane do budżetu państwa. Zgodnie z przepisami Prawa o szkolnictwie wyższym stanowiły one bowiem przychód uczelni, z którego pokrywa ona koszty swojej działalności, zobowiązania oraz wydatki na rozwój i inne potrzeby (art. 98 ust. 1 pkt 1 w zw. z art. 100 ust. 1), a niewykorzystane środki finansowe pozostają w dyspozycji uczelni (art. 98 ust. 3). Po zakończeniu danego roku budżetowego stanowiły one zysk wykazywany w rachunku zysków i strat, który zwiększał fundusz zasadniczy uczelni¹⁴ (nie utworzono funduszu rozwoju). Środki pozostałe z tych dotacji uczelnia wykorzystwała na wykonanie inwestycji służących studentom niepełnosprawnym, które nie mogły być sfinansowane z dotacji podmiotowych, tj. wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych do wejścia do budynku dydaktycznego przy ul. Akademickiej 1 (57.861 zł) oraz na dostosowanie i wyposażenie, w latach 2016–2017 siłowni i sali fitness, wykorzystywanych do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ze studentami niepełnosprawnymi (82.653 zł). (dowód: akta kontroli str. 131-132)

Ponadto, według stanu na dzień 30 listopada lat 2015–2017, kolejno 42, 43 i 41 studentów¹⁵ otrzymało stypendia specjalne, stosownie do zapisów art. 173 ust. 1 pkt 2 i art. 175 ust. 1 Prawa o szkolnictwie wyższym, na łączną kwotę odpowiednio: 105.250 zł, 117.550 zł i 151.050 zł. Środki te wypłacono z corocznych dotacji otrzymanych z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na pomoc materialną dla studentów.
(dowód: akta kontroli str. 146-160 i 162-164)

2.2. W latach 2015–2016 PWSliP nie otrzymała dotacji celowych na inwestycje, o których mowa w art. 94 ust. 1 pkt. 10 Prawa o szkolnictwie wyższym. Dotację taką, w kwocie 431.929 zł, otrzymano w 2017 roku na dofinansowanie realizacji inwestycji pn. „Wykonanie instalacji klimatyzacji w budynku dydaktycznym PWSliP w Łomży przy ul. Akademickiej 1”¹⁶. Otrzymane środki wykorzystano w całości zgodnie z przeznaczeniem i w wyznaczonym terminie (do 31 grudnia 2017 r).
(dowód: akta kontroli str. 131-144)

2.3. W okresie objętym kontrolą uczelnia – oprócz dotacji z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego – nie otrzymała innego wsparcia finansowego na realizację zadań związanych z zapewnieniem niepełnosprawnym studentom warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych, a także na realizację zadań inwestycyjnych dotyczących ww. wsparcia.

Rektor PWSliP wyjaśnił, że: „uczelnia nie występowała o pozyskanie innych środków na wsparcie studentów niepełnosprawnych, ponieważ nie było takich potrzeb, gdyż środki otrzymywane na ten cel z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego były wystarczające”.
(dowód: akta kontroli str. 161)

Ustalone
nieprawidłowości

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że, PWSliP w stosunkowo niewielkim stopniu wykorzystywała dotacje podmiotowe otrzymane z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na wsparcie procesu kształcenia studentów niepełnosprawnych. Środki te mogłyby być wykorzystane na przykład na: [1] kształcenie lektorów języków obcych w zakresie specyficznej metodologii nauczania i wykorzystywania sprzętu specjalistycznego dostosowanego do potrzeb studentów niepełnosprawnych z poważnymi dysfunkcjami narządów słuchu i wzroku, [2] dofinansowanie szkoleń, warsztatów i konferencji ukierunkowanych na pogłębianie wiedzy i umiejętności przydatnych do rozwoju potencjału osobistego tych studentów bądź [3] organizowanie obozów szkoleniowych lub imprez integracyjnych dla studentów niepełnosprawnych.

¹⁴ Stosownie do § 10 rozporządzenia Rady Ministrów z 18 grudnia 2012 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej uczelni publicznych (Dz. U. poz. 1533).

¹⁵ Wszyscy, którzy złożyli stosowny wniosek.

¹⁶ Całkowity koszt tej inwestycji wyniósł 488.491 zł w tym ze środków własnych 56.562 zł).

Rektor PWSiIP wyjaśnił, że: „uczelnia realizuje wszystkie wnioskowane przez studentów niepełnosprawnych rodzaje wsparcia, które mogą być zaspakajane z dotacji podmiotowych otrzymywanych z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Świadomie nie dokonujemy na przykład zakupów sprzętu i pomocy dydaktycznych dla studentów niewidomych lub głuchych, ponieważ nie chcemy spotkać się z zarzutem niegospodarności, bowiem od wielu lat nie mieliśmy takich osób. W tej sytuacji zakupiony sprzęt i pomoce dydaktyczne dla studentów z tymi dysfunkcjami byłyby od lat niewykorzystywane i z upływem czasu podlegałyby tzw. „starzeniu technologicznemu”. Jednocześnie zapewniam, że z chwilą takiej potrzeby niezwłocznie dokonamy stosownych zakupów i zatrudnimy niezbędnych specjalistów wspomagających proces nauki, tak by od początku studiów osoby te miały należyte wsparcie”.
(dowód: akta kontroli str. 161)

Ocena częściowa

W PWSiIP zgodnie z przeznaczeniem i w wyznaczonym terminie wykorzystano oraz rozliczono dotację celową na wsparcie studentów niepełnosprawnych. W efekcie tych działań w 2017 roku oddano do użytku instalację klimatyzacji w budynku dydaktyczny przy ul. Akademickiej 1, poprawiając komfort studiowania w tym obiekcie. Prawdopodobnie również wykorzystano dotacje podmiotowe na zaspokojenie wszystkich wnioskowanych potrzeb studentów niepełnosprawnych. W stosunkowo niewielkim stopniu jednak wykorzystano przyznane środki na ten cel. Można je było dodatkowo przeznaczyć na poszerzenie oferty pomocy tym osobom. Niewydatkowane środki przeznaczono na inwestycje związane z zapewnieniem studentom niepełnosprawnym właściwych warunków kształcenia, które nie mogły być sfinansowane z dotacji podmiotowych.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁷, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku.

Białystok, dnia 15 lutego 2018 r.

Kontroler
główny specjalista kontroli państwowej
Janusz Zawirski

DYREKTOR DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
z up. WICEDYREKTOR
Robert Skwarko

¹⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096. Ustawa zwana dalej „ustawą o NIK”.